

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נו.

עין משפט
נר מצוה

מפני שאמרו כלומר לפיכך הזיקוהו לכל אלה לחללו תמילה צמעות וחוזר ומחללו המעות ולא אמרו (א) שיטול היפה שזהן ולאמר אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת על זו מפני שאמרו מחללין כסף על כסף לאו דרך חילול הוא ואפי' מדוחק נמי לא וכיון דלף כסף על נחושת לא התירו אלא גדוחק הלכך לא שיקיים כן שזיון מעשר הוא ועוד שהפרוטות מחלדות: **קמני מיהם** גבי מעשר ודאי מדוחק אין שלא מדוחק לא וכיון דאמר כסף על נחושת מדוחק אין שלא מדוחק לא וגבי דמאי מנא מחללין אלא לא לרבי מאיר לא עשול צו חזוק: **מחמיר הוא באכילתו** של מעשר שני של דמאי ומתני' באכילה קאי: **לא הסירו למכור דמאי** לא התירו לחצר הלוקח דמאי שימכרו לאחריים עד שיעשר: **אלא לסיטון בלבד** סיטון חצר לא הכריזוהו לעשר אלא מוכרו כשהוא דמאי והלוקח ממנו יפריש מעשרותיו שהכל יודעין שהסיטון ממכמו עמי הארץ לוקח שהסיטון מן המשפיעין למכור צמדה גסה הוא דרכו לקנות פירות מרובין ומוכרן לתונוס: **ובעל הצית** הלוקח מעט הארץ: **צין כך וצין כך** צין שצא לחזור ולמכור צמדה גסה לתונוס כסיטון צין שצא לחזור ולמכור צמדה דקה כתונוס צמנות פרוטה פרוטה לרין לעשר קודם שימכור לפי שהלוקח ממנו סבור שהן מפירות ארלו וכיון שהוא חצר מחזיקין אותו צמדות שיעשר ואין מפרשיין: **וחכמים אומרים אחד סיטון ואחד בעל הצית** גסה דכרך המשפיעין וכדרך הסיטנות מוכר ושולח לחצירו צמדות כל המוכרים וצמדות צמדה גסה צמדות שלא עישרו דמאי הם והלוקח מהם מעשר ואוכל. **ובמסכת דמאי** (פ"ג מ"ה) מפרש איזו מדה גסה צמדת שלשה קצין בלח שזה דינר: **מן הנחתום** עם הארץ: **מעשה** דמאי מן החמה כו'. **ואפילו מן דפוסין הרבה אין הככרות דומות זו לזו וי"ל שנחתום הוא לקח ככרות של דפוס זה מאיש אחד וככרות של דפוס זה מאיש אחר ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש מהן שאין מעשרין ושמה זה לא עישר זה עישר והמפריש מזה על זה מפרש מן החיוב על הפטור ואין שם מעשר חל עליו ונתן טבל לכהן או מן הפטור על החיוב ואין שם מעשר חל עליו ונמצא שאין שכנגדו מתוקן לא חיישין דמאי להכי ותלינן למימר מהד גברא וצין. **ואי עשו חזוק כשל תורה בשלמא מן הצוננת על החמה אפי' שהחמה יפה מן הצוננת לא חיישין כדרכי אילעאי:****

תורה אור השלם
1 ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את הלבו מנפנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמורו: **תמונה** יח לב לא תוכל לאכל בשערך מעשר דגןך ותירשך ויצרתיך וברכת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותורמתך: **דברים יב יז**

תורה אור השלם

1 ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את הלבו מנפנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמורו: **תמונה** יח לב לא תוכל לאכל בשערך מעשר דגןך ותירשך ויצרתיך וברכת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותורמתך: **דברים יב יז**

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה מפני וכו' ולא אמרו י"ב ע' כפי ה"ר"י בפ"ג מעשר שני משנה ו' דלמה טעם זה בטוב טעם וכתב טעם אחר על זה שאינו נטול היפה כ"י ע"ש:

מוסף רש"י

ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את הלבו. **הא** אם לא מרינו מן המוכר תשא חטא (ביבוח פ"ג) כהיימכם את חלבו לא תשא חטא ה"א אם חטא מרינו את הכסף שבו תשא חטא (קדושין מ"ג) של עמית מזה מן המוכר (רשב"ם ב"ב קמ"ג) שהמורה מקדש כמו שהיא רע ואין מקנה להחליפה ולא לחזור ולמרוס (שם פ"ג) **אם אינו קדוש** נשיאות חטא למנה. **הא** לא עבר ולא מדי יחזור וימרוס מן היפה (שם ו'ט"ז) **אלו דברים שאין להם אונאה** אפילו קנהו ביומא ממתיקן (ב"ק ד"ה) **ונראה** שבר אינו משלם גיבה ואע"פ שהמורה צו לחייב דמכר אם גנב יגנב מעטו (שבועות מ"ג).

מפני שאמרו כלומר לפיכך הזיקוהו לכל אלה לחללו תמילה צמעות וחוזר ומחללו המעות ולא אמרו (א) שיטול היפה שזהן ולאמר אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת על זו מפני שאמרו מחללין כסף על כסף לאו דרך חילול הוא ואפי' מדוחק נמי לא וכיון דלף כסף על נחושת לא התירו אלא גדוחק הלכך לא שיקיים כן שזיון מעשר הוא ועוד שהפרוטות מחלדות: **קמני מיהם** גבי מעשר ודאי מדוחק אין שלא מדוחק לא וכיון דאמר כסף על נחושת מדוחק אין שלא מדוחק לא וגבי דמאי מנא מחללין אלא לא לרבי מאיר לא עשול צו חזוק: **מחמיר הוא באכילתו** של מעשר שני של דמאי ומתני' באכילה קאי: **לא הסירו למכור דמאי** לא התירו לחצר הלוקח דמאי שימכרו לאחריים עד שיעשר: **אלא לסיטון בלבד** סיטון חצר לא הכריזוהו לעשר אלא מוכרו כשהוא דמאי והלוקח ממנו יפריש מעשרותיו שהכל יודעין שהסיטון ממכמו עמי הארץ לוקח שהסיטון מן המשפיעין למכור צמדה גסה הוא דרכו לקנות פירות מרובין ומוכרן לתונוס: **ובעל הצית** הלוקח מעט הארץ: **צין כך וצין כך** צין שצא לחזור ולמכור צמדה גסה לתונוס כסיטון צין שצא לחזור ולמכור צמדה דקה כתונוס צמנות פרוטה פרוטה לרין לעשר קודם שימכור לפי שהלוקח ממנו סבור שהן מפירות ארלו וכיון שהוא חצר מחזיקין אותו צמדות שיעשר ואין מפרשיין: **וחכמים אומרים אחד סיטון ואחד בעל הצית** גסה דכרך המשפיעין וכדרך הסיטנות מוכר ושולח לחצירו צמדות כל המוכרים וצמדות צמדה גסה צמדות שלא עישרו דמאי הם והלוקח מהם מעשר ואוכל. **ובמסכת דמאי** (פ"ג מ"ה) מפרש איזו מדה גסה צמדת שלשה קצין בלח שזה דינר: **מן הנחתום** עם הארץ: **מעשה** דמאי מן החמה כו'. **ואפילו מן דפוסין הרבה אין הככרות דומות זו לזו וי"ל שנחתום הוא לקח ככרות של דפוס זה מאיש אחד וככרות של דפוס זה מאיש אחר ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש מהן שאין מעשרין ושמה זה לא עישר זה עישר והמפריש מזה על זה מפרש מן החיוב על הפטור ואין שם מעשר חל עליו ונתן טבל לכהן או מן הפטור על החיוב ואין שם מעשר חל עליו ונמצא שאין שכנגדו מתוקן לא חיישין דמאי להכי ותלינן למימר מהד גברא וצין. **ואי עשו חזוק כשל תורה בשלמא מן הצוננת על החמה אפי' שהחמה יפה מן הצוננת לא חיישין כדרכי אילעאי:****

וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אצל בשינוי של דפוסים לחוד אפי' בפלטור לא חייש רבי יהודה: **בשינוי חטא** למה. **ואם תאמר** דלמא נשיאות חטא משום לאוכלו בלח הפרשה אחרת וי"ל דמשמע קרא דהפרשה גרידא הוי נשיאות חטא: **אלא מן דפוסים הרבה ניהוש דלמא מפרש מן הפטור כו'** קשיא לא גרסינן דאזני תרזי קא מתרין: **אמר אזני ר' אלעזר** דקשיא ליה וכי עשו חזוק כו' שפיר קשיא ליה: **ושמואל** דשני הא מני ר"מ היא ואייתי ראייה מן המציה גט: **לא שפיר שני ליה** כדמפרש ואזיל: **וזכר דקשיא ליה לרבי אלעזר** וכי עשו חזוק בתרומת מעשר של דמאי קלה שפילו תרומה ודאי לא חיישין רביה שמים זכ האוכלה: **ומשני ליה שמואל** שעשו חזוק לדבריהם באשת איש שאיסור תורה שבה מיתה בידי אדם היא חמורה: **וכך שם** דאותציה לשמואל מחילול שלא עשו צו חזוק בחילול של דמאי: **לאו שפיר אוחזיה** דהא חילול כי לא עביד ליה שפיר לאו בעלמא הוא דלא תוכל לאכול וגו': **ולמאי דאופיז רב ששם רב יוסף שפיר שני ליה** דלע"פ שמיקל ר"מ בצדיונו כו': **פלטור** הוא לענין ככרות כסיטון לענין תבואה לוקח ככרות הרבה ומוכר לתונוס ולנחתומים: **מעשר מכל דפוס ודפוס** אלמא חייש דלמא אחי לאפירושי מן החיוב על הפטור: **אלא מאי איש נך למימר** מאי שני דחייש על הפלטור משום דמתרי תלתא וצין: **נחתום נמי** דלא חייש ליה ר"מ לא תקשי נך דקסבר נחתום מתוך שאינו לוקח הרבה ביחד תלינן למימר מהד גברא וצין ויש אדם אחד עושה ככרות צדפוסין חלוקין: **במתני' אלו דברים שאין להם אונאה** בגמרא מפרש טעמא: **השטרות** המוכר שטרות לגבות חוב שכתוב ויטלנו לעלמו: **והפקדות** גובר המוכר הקדש או המוכר הקדש על חוב: **ולא משלומי ארבעה וחמשה** אם טבח או מכר. **ומשום הקדשות** אכטריין למיתנייה דלילו בעדים ופטרות וקרקעות לא שייך למימר דלילו משלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד: **אינו נשבע** שלא פשע שלא הזיקתו תורה לישבע עליהן: **אינו משלם** אם נגנבו ממנו: **קדשים**

קמח א מיי פ"ד מהל' מעשר שני הל' ז סמג עשין קל': **קמח ב מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ב: **קב ג מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ה ופ"ו מהל' צבורים הל' א: **קבא ד מיי פ"ה מהל'** תרומות הל' ג ופ"ט ע"ד ס"י של סעף [ג]: **קבב ה מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ו: **קבג ו מיי פ"ג מהל'** מפרכה הל' ח סמג לאון קע עוש"ע ח"מ ס"י רח סעף כט: **קבד ז מיי פ"ג מהל'** גיבה הל' א והל' ב טו"ח ס"י ע"ג סמג עשין ע"א: **קבה ח מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ: **קבז ט מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ:

קמח א מיי פ"ד מהל' מעשר שני הל' ז סמג עשין קל': **קמח ב מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ב: **קב ג מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ה ופ"ו מהל' צבורים הל' א: **קבא ד מיי פ"ה מהל'** תרומות הל' ג ופ"ט ע"ד ס"י של סעף [ג]: **קבב ה מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ו: **קבג ו מיי פ"ג מהל'** מפרכה הל' ח סמג לאון קע עוש"ע ח"מ ס"י רח סעף כט: **קבד ז מיי פ"ג מהל'** גיבה הל' א והל' ב טו"ח ס"י ע"ג סמג עשין ע"א: **קבה ח מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ: **קבז ט מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ:

קמח א מיי פ"ד מהל' מעשר שני הל' ז סמג עשין קל': **קמח ב מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ב: **קב ג מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ה ופ"ו מהל' צבורים הל' א: **קבא ד מיי פ"ה מהל'** תרומות הל' ג ופ"ט ע"ד ס"י של סעף [ג]: **קבב ה מיי פ"ד מהל'** מעשר הלכה ו: **קבג ו מיי פ"ג מהל'** מפרכה הל' ח סמג לאון קע עוש"ע ח"מ ס"י רח סעף כט: **קבד ז מיי פ"ג מהל'** גיבה הל' א והל' ב טו"ח ס"י ע"ג סמג עשין ע"א: **קבה ח מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ: **קבז ט מיי פ"ג מהל'** עשירות הלכה א סמג עשין פט טו"ח ע"ח ס"י כו סעף לט וסעף מ ופ"י כה סעף א ופ"י של סעף פ: